

**MORAVSKÝ
ZEMSKÝ
ARCHIV
V BRNĚ**

Péče o paměť Brněnska

Státní okresní archiv Brno-venkov se sídlem v Rajhradě

Obsah

Úvodní slovo	3
ÚKOLY – funkce okresního archivu	4
• Kdo jsme – představení archivu	4
• Co archivujeme – výběr dokumentů za archiválie	5
• Co zpřístupňujeme – v badatelně i dálkově v ARchiv ONLINE	6
• Co digitalizujeme – pro ochranu archiválií i zveřejnění	7
• Co restaurujeme – záchrana jedinečných archiválií	8
VÝZKUM – možnosti bádání a studia	9
• Návštěva badatelny	9
• Návštěva knihovny	9
• Publikační činnost	10
FONDY A SBÍRKY – co nabízíme ke studiu	11
• Rozdělení archivních fondů	11
• Mapy a plány	13
• Pečetidla a razítka	14
• Sbírka pohlednic, fotografie a filmy	14
NABÍDKY	15
• Školení a metodické návštěvy	15
• Dny otevřených dveří	16
• Exkurze	16
• Muzeum archivních kartonů	17
Galerie archivářů	18
Události v datech	20
Správní obvod archivu	22
Kontakty	23

© Moravský zemský archiv v Brně,
Státní okresní archiv Brno-venkov
se sídlem v Rajhradě
ISBN 978-80-88145-78-3

Úvodní slovo

V roce 2026 si Státní okresní archiv Brno-venkov se sídlem v Rajhradě připomíná 80. výročí od zřízení svého prvního předchůdce, Okresního a městského archivu v Tišnově. Rozhodnutím rady Okresního národního výboru v Tišnově zahájil první okresní archiv na Brněnsku svou činnost 1. ledna 1946.

Poslání okresního archivu je po 80 letech důležitější než kdy dříve. Naše práce se zaměřuje na uchovávání a zpřístupňování archivních souborů a dokumentů, které tvoří paměť převážné části regionu Brněnska. Tím, že poskytujeme přístup ke zdrojům autentických informací v podobě archivních pramenů, přispíváme k otevřenému a nijak nezkrasenému výzkumu historie v naší oblasti.

Základem bohatého souboru pramenů našeho okresního archivu se staly archivní sbírky původně samostatných okresních archivů, a to tišnovského (1946), židlochovického (1953), rosického (1956) a malého okresu Brno-venkov, jehož materiál byl postupně přebírán ze Státního oblastního archivu Brno (dnes Moravský zemský archiv v Brně), obcí a organizací okresu. V roce 1960 došlo ke spojení všech zmíněných okresních archivů, čímž vznikl Okresní archiv Brno-venkov se sídlem v Rajhradě, jak jej známe dnes.

V jubilejním roce 2026 je nutné zmínit velké zásluhy první ředitelky Okresního archivu Brno-venkov, PhDr. Hana Přileská (1932–2019) v letech 1960–1990 archiv řídila a budovala takovým způsobem, že z toho čerpáme doposud, a těžit budou bezpochyby i naši nástupci. Zajistila stavbu rozlehlé depotní haly pro 5 km materiálu, která je dosud středobodem našeho archivu, a vedla odborné archivní práce při zpracování stěžejních archivních fondů. Druhá ředitelka PhDr. Marie Kašubová, ve vedoucí funkci v letech 1990–2017, se zase zasloužila o dvě rozsáhlé přestavby a modernizaci archivu a zahájení systematické digitalizace archiválií. Seznam všech pracovníků archivu i jeho předchůdců za posledních 80 let je uveden v závěru této brožury. Všem jim náleží vzpomínka a velké poděkování za jejich odvedenou práci.

Přeji tomuto archivu, ať i nadále rozvíjí a uchovává paměť našeho jedinečného regionu, včetně osudů statisíců lidí, kteří zde žili a zažívali během staletí jak období zničujících devastací za válek a totalitních režimů, tak i období rozkvětu a prosperity.

Mgr. Ivo Durec, vedoucí archivu

ÚKOLY – funkce okresního archivu

Kdo jsme – představení archivu

Státní okresní archivy tvoří jeden z článků celostátní archivní sítě, ve kterých se ukládají písemnosti a další materiály trvale dokumentární hodnoty.

Okresní archivy byly zřízeny jako odborná zařízení okresních národních výborů na základě vládního nařízení č. 29/1954 ze 7. 5. 1954 a směrnice č. 41/1958 sbírky instrukcí pro výkonné orgány národních výborů. Reorganizací státní správy se dnem 1. 8. 2002 staly vnitřní organizační jednotkou státních oblastních archivů.

V letech 1960 až 1990 patřil archiv pod odbor vnitřních věcí Okresního národního výboru Brno-venkov a v letech 1990 až 2002 byl součástí referátu vnitřních věcí Okresního úřadu Brno-venkov. Od roku 2002 je jedním z pracovišť Moravského zemského archivu v Brně, který je organizační složkou státu, správním úřadem a účetní jednotkou rozpočtové kapitoly Ministerstva vnitra ČR.

Náš archiv je moderním pracovištěm, sídlícím od roku 1960 v historickém areálu rajhradského benediktinského kláštera. Samotný archivní areál zahrnuje dvě propojené budovy, má vlastní digitalizační jednotku, restaurátorskou, konzervační a knihařskou dílnu, pořádací místnosti, pracovny archivářů, rozsáhlé depotní sklady, bohatou archivní knihovnu, badatelnu, zázemí pro badatele a dvě výstavní místnosti.

- ✓ Kronika Obecné školy v Bílovicích nad Svitavou
- ✓ Zaplněné nádvoří archivu při vernisáži výstavy v roce 2024
- ✓ Archiváři při převzetí moderního materiálu malé obce →
- ✓ Převzaté písemnosti městských úřadů čekají na evidenci do Národního archivního dědictví České republiky ↓

Co archivujeme – výběr dokumentů za archiválie

Odborně pečujeme o archivní fondy a sbírky provenienčně z Brněnska, v hranicích původního okresu Brno-venkov, a to místních a okresních institucí, právnických i fyzických osob. Vytváříme Národní archivní dědictví České republiky.

Pro tzv. trvalé uložení vybíráme a přebíráme do archivu dokumenty trvalé hodnoty v rámci skartačních a mimo skartačních řízení s prošlou skartační lhůtou od veřejnoprávních původců, které má náš archiv v péči podle aktuálního znění zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě. Jedná se například o územní samosprávné celky, tedy města, městyse a obce, školy a školská zařízení, organizační složky státu, státní příspěvkové organizace atd.

Ve spolupráci s naším archivem provádějí mnozí tito původci již zcela běžně elektronická skartační řízení. Prostřednictvím elektronických systémů spisové služby ukládají do Národního digitálního archivu nový typ archiválií – digitální archivní dokumenty.

Značně náročná, ale zcela samozřejmá je soustavná metodická činnost, při níž se snažíme veřejnoprávní původce v naší péči seznamovat se všemi legislativními novinkami spojenými s vedením spisové služby a prováděním skartačních řízení. Této metodické činnosti se převážně věnuje náš odborník ve funkci okresního metodika pro tzv. předarchivní péči, ale i další pracovníci archivu.

Materiál archivní povahy můžeme přebírat ve správním řízení nebo formou darovacích smluv i od soukromoprávních původců, například pozůstalosti významných osobností nebo spolkové písemnosti. Také tato činnost se řídí platnou legislativou a příslušnými vyhláškami.

Všechny převzaté dokumenty se stávají naší evidencí archiváliemi a od toho okamžiku jsou součástí Národního archivního dědictví České republiky.

Jako správní úřad provádíme u veřejnoprávních subjektů, které máme v péči, kontroly vedení spisové služby. Kontroly jsou jednak námi plánované, jednak mimořádné na podněty úřadů či občanů. Valná většina původců má snahu zjištěné závady v daném termínu odstranit, a proto nemusíme přistupovat k udělování finančních sankcí, stanovených platnou legislativou.

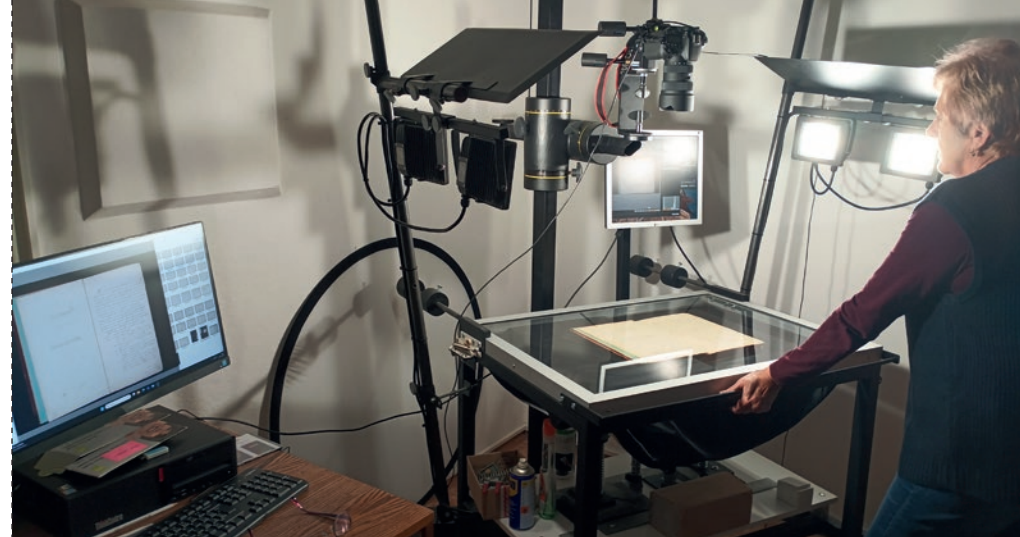

Co zpřístupňujeme – v badatelně i dálkově v ARchiv ONLINE

Do archiválií v péči archivu lze nahlížet na základě žádosti a za dodržení podmínek stanovených archivním zákonem a badatelským řádem archivu. Mnohé jsou dostupné také on-line v podobě digitalizátů na webu archivu.

V badatelně archivu jsou předkládány ke studiu archiválie starší třiceti let, jejichž fyzický stav a zpracování nahlížení umožňuje. Badatelé je v badatelně i dálkově k dispozici na 1198 archivních pomůcek – inventářů. V letech 2017–2025 byly na webu archivu tyto pomůcky poskytovány badatelům dálkově ve formátu PDF. Od roku 2024 systematicky všechny pomůcky převádíme do elektronické podoby a jsou zveřejňovány v aplikaci ARchiv ONLINE: www.mza.cz/aron/. V našem jubilejním roce 2026 bychom chtěli mít v ARONU dálkově přístupné již všechny zpracované pomůcky, k nimž připojujeme digitalizované archiválie.

Ke konci roku 2025 jsou v on-line prostředí aplikace ARchiv ONLINE badatelům k dispozici archivně zpracované pomůcky fondových skupin: B (četnické stanice a okresní četnická velitelství), C (archivy měst a obcí do roku 1945), D (cechy a cechovní společenstva), G (spolky a společenské organizace), H (školy a školská zařízení) a skupina N (místní národní výbory).

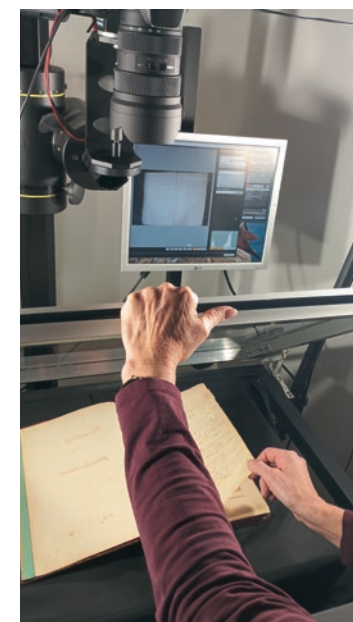
Úkoly – funkce okresního archivu

Co digitalizujeme – pro ochranu archiválií i zveřejnění

Naše digitalizační pracoviště a také pracoviště MZA v Brně přednostně digitalizuje nejstarší a nejcennější archiválie. Většina z nich je volně přístupná v aplikaci ARchiv ONLINE na stránkách MZA v Brně. Jedná se například o panovnícká a vrchnostenská privilegia, nejstarší městská a obecní knihy, ale také kroniky obecní a školní, cechovní a spolkové materiály, památníky četnických stanic atd.

Z velkého množství archiválií vybíráme ty badatelsky nejžádanější, které jsou zahrnovány do ročních plánů digitalizace. Mnohdy nevědomá, ale necitlivá manipulace s archiváliemi, například opakované listování, jedinečné dokumenty tzv. trvalé hodnoty poškozují. Právě digitalizace je ochrání, a navíc je badání v digitalizovaných materiálech mnohem komfortnější. V pohodlí domova lze na obrazovce počítače archiválii studovat a např. zvětšovat hůře čitelné pasáže.

Nynější digitalizaci navazujeme na tradici, kterou zavedla v polovině 90. let zpočátku dodavatelky PhDr. Marie Kašubová. Po přechodu pod MZA v Brně v roce 2002 bylo tehdejší zařízení i s odborným pracovníkem převedeno na centrálu. Naše současné digitalizační pracoviště bylo vytvořeno v roce 2019 podle vzoru Zemského archivu v Opavě, v němž jsou takovými zařízeními vybaveny všechny okresní archivy. V současnosti disponujeme digitalizační fotostolicí, na které provádí digitalizaci archiválií na špičkové úrovni naše odborná pracovníce – archivářka.

Fondy zatím nezpřístupněné postupně zpracováváme a následně jejich elektronické pomůcky zveřejňujeme v aplikaci ARchiv Online na webových stránkách Moravského zemského archivu v Brně (MZA v Brně).

Nahlížení do originálů archiválií je bezplatné. Pokud je vytvořena digitální kopie originálu, poskytuje se ke studiu pouze tato digitální kopie.

Pro státní úřady a instituce jsme informačním servisem, pro které provádíme rešerše v agendách např. státního občanství, pozemkových a majetkoprávních.

↙ Odborným zpracováním v pořádacím programu ELZA se převzaté písemnosti zpřístupňují v aplikaci ARchiv ONLINE

← Zpracováváme rešerše pro úřady a státní instituce

Digitalizujeme přednostně archiválie, o které je badatelský zájem

Digitalizace je náročný proces od snímání a zpracování až po zveřejnění v ARONU

Co restaurujeme – záchrana jedinečných dokumentů o minulosti

Rajhradský okresní archiv má vlastní restaurátorskou, konzervační a knihařskou dílnu, v níž se odborně opravují archiválie všech typů, od pergamenů, přes pečetě až po papírové dokumenty a knihy z různých období.

Odborné restaurátorské, konzervační a knihařské zásahy pro záchranu rozmanitých dobových dokumentů jsou nutné, aby byly jedinečné archiválie zachovány v dobrém stavu i pro další generace. Nastavená pravidla určují vytvořit fotodokumentaci stavu archiválie před zásahem a po opravě, což je pak součástí tzv. restaurátorského protokolu, aby naši nástupci věděli, jaké postupy a materiály byly pro restaurování a konzervování archiválie zvoleny a použity. Tyto restaurované archiválie automaticky digitalizujeme. Originály se již běžně badatelům nepůjčují, poskytujeme pouze jejich digitální kopie.

Mimo zmíněných pergamenových listin, pečetí, pečetidel, kožených vazeb knih a papírových dokumentů restaurátor také čistí a bezpečně ukládá například skleněné fotografické negativy a pozitivy, papírové fotografie, také mapy a plány.

Naše odborná pracovnice, restaurátorka a konzervátorka, která pracuje v našich specializovaných dílnách, je zařazena od roku 2021 pod nové oddělení Moravského zemského archivu v Brně s názvem Oddělení ochrany archiválií, které zahrnuje jak dílnu v brněnské centrále MZA v Brně, tak v okresních archivech Brno-venkov, Břeclav, Kroměříž, Jihlava a Pelhřimov.

↑ **Mnoho archiválií je nutné odborně restaurovat a konzervovat**

← **Do archivu jsou předávány archiválie mnohdy ve velmi špatném stavu**

Po objednání e-mailem připravujeme materiál do badatelny ↗

Badatelé studují předložený archivní materiál podle badatelského řádu →

VÝZKUM – možnosti bádání a studia

Návštěva badatelny – studium pramenů

Jedinečné poklady archivní povahy jsou po splnění podmínek stanovených v zákoně č. 499/2004 Sb., v platném znění, přístupné všem občanům v badatelně archivu.

Každý návštěvník, který má zájem u nás studovat archiválie, je povinen před vstupem do badatelny prokázat svoji totožnost platným občanským průkazem nebo cestovním pasem, zapsat se do návštěvní knihy a vyplnit badatelský list. Do badatelny nemají přístup osoby znečištěné, pod vlivem alkoholu, drog nebo jiných psychotropních látek nebo osoby ozbrojené.

Archiválie jsou badateli předkládány na základě žádanky, kterou lze vyplnit buď přímo v badatelně, nebo je také volně ke stažení na našich webových stránkách. Žadanku tedy lze připravit i doma z inventářů zveřejněných na webu našeho archivu a zaslat nám ji e-mailem.

Celý průběh studia archiválií podrobně řeší badatelský řád a dozor v badatelně kontroluje plnění stanovených podmínek. Dozor v badatelně ovšem nemůže badatelům pomáhat se čtením složitějších textů a jejich překlady.

Aktuální informace o provozu badatelny jsou na našich webových stránkách, běžný provoz je každé pondělí a středu od 8.00 do 17.00 hodin. Studium archiválií je zdarma.

Návštěva knihovny – studium publikací a periodik

Pro potřebu badatelů, vlastivědných pracovníků, historiků či studentů spravujeme poměrně rozsáhlou archivní knihovnu, která je soustavně budována po celých 80 let existence archivu.

Knihovna rajhradského okresního archivu je rozdělená do několika katalogů. Dva nejrozsáhlejší představují katalog knižní a katalog periodik, tedy historických i současných časopisů a rozmanitých dobových tematických sborníků. Dalšími jsou například katalogy starých tisků, diplomových prací, kartografického materiálu či souboru knih z pozůstalosti PhDr. Karla Uhla. Knižní katalog zahrnuje celkem 8748 titulů (10.124 svazků), katalog periodik 647 titulů (5599 svazků) a například katalog starých tisků obsahuje 592 titulů.

Katalogy naší archivní knihovny jsou volně přístupné na webových stránkách Moravského zemského archivu v Brně. Pokud zájemce v katalozích naleznou hledanou publikaci a chtěl by ji studovat, objedná se do naší badatelské, která slouží zároveň jako studovna pro naši knihovnu. Veškerý knihovní fond je půjčován pouze prezenčně. Zápůjčky z našeho knihovního fondu lze studovat pouze v badatelské dny, a to v pondělí a středu od 8.00 do 17.00 hodin. Studium zapůjčených knih a periodik je zdarma.

Publikační činnost – odborné studie archivářů

Pracovníci archivu zúročují své vědomosti v odborných studiích a člancích, převážně ve vlastivědných sbornících, obecních periodikách a v neposlední řadě v monografiích k dějinám měst a obcí okresu.

Pravidelně publikujeme své články a studie ve Vlastivědném sborníku Jižní Morava, který nepřetržitě vychází od roku 1964. Do tohoto sborníku přispívají převážně archiváři, historikové, muzejní a vlastivědní pracovníci z okresů Brno-venkov, Břeclav, Hodonín a Znojmo. Naše publikované studie se věnují regionální historii, osobnostem, spolkům, řemeslům, dopravě, farním dějinám, ale také úzce odborným tématům, jako například sfragistice. Podílíme se i na tvorbě rozsáhlejších a náročnějších kolektivních monografií k dějinám měst a obcí okresu, takové publikace vyšly např. k dějinám měst a obcí Rajhrad, Tišnov, Židlochovice, Moutnice, Ledce a Otmarov.

Naši pracovníci se účastní rozmanitých konferencí, na nichž také mnohdy aktivně vystupují, např. na celostátních archivních konferencích, Mikulovském sympoziu nebo tradičních kroměřížských konferencích.

- ↑ Publikace z archivní knihovny jsou k dispozici našim badatelům
- ↓ Na konferenci v Hradci Králové v roce 2025

FONDY A SBÍRKY – co nabízíme ke studiu

Rozdělení archivních fondů

Celkově okresní archiv k datu 1. 1. 2026 spravuje 1850 archivních souborů o rozsahu 5346 běžných metrů archiválií, k nimž je vytvořeno 1198 archivních pomůcek včetně katalogů, z nichž většina je zveřejněna dálkovým způsobem. Převážná část archivních fondů je v podobě rukopisných záznamů, psaných česky, německy a latinsky, a to od roku 1416 až do současnosti.

Celkový seznam fondů, uložených v našem archivu, naleznete na stránkách Ministerstva vnitra ČR, Archivnictví a spisová služba. Archivní fondy máme rozděleny do fondových skupin podle signatur:

Signatura fondu	Fondová skupina	Časové rozpětí	Počet fondů	Počet archivních pomůcek
A	Úřady a instituce okresní úrovně	(1735) 1850–2018	113	81
B	Četnické stanice	1870–1945 (1951)	40	40
C	Obce a města do roku 1945	1416–1945 (2003)	162	162
D	Cechy	1560–1911	45	45
F	Sbírky, osobní a rodinné fondy	1572–2016	52	21
G	Spolky a společenstva	1690–2023	505	335
H	Školy a školská zařízení	1726–2021	413	351
J	Jednotná zemědělská družstva, zemědělská družstva	1945–2017	135	29
K	Svazky obcí, kulturní střediska	1994–2012	2	0
N	Místní a městské národní výbory	(1892) 1945–1990 (2023)	156	127
O	Obecní a městské úřady po roce 1990	(1959) 1990–2024	137	0
P	Politické strany	1931–1990	17	5
S	Podniky, firmy a obchodní společnosti	1936–2020	72	0
Celkem		1416–2024	1850	1194

Stav ke dni 1. 1. 2026, bez katalogů a tematických soupisů.

Fondová skupina signatury **A** zahrnuje fondy institucí okresního významu okresu Brno-venkov, např.: okresní úřady, okresní soudy, okresní národní výbory, okresní prokuratury, státní notářství, okresní silniční výbory, berní úřady, okresní knihovny, okresní péče o mládež, okresní věznice, okresní starostenské sbory, oblastní podniky atd.

Fondová skupina signatury **B** zahrnuje fondy četnických stanic a tři okresních četnických velitelství, a to velitelství Brno, Tišnov a Židlochovice.

Fondové skupiny **C**, **N** a **O** na sebe navazují, sign. **C** jsou archivy měst a obcí okresu do roku 1945, sign. **N** fondy místních národních výborů z let 1945–1990 a sign. **O** jsou fondy měst a obcí po roce 1990.

Fondová skupina signatury **D** zahrnuje cechy a cechovní společenstva a navazující je skupina sign. **G** – spolky a společenské organizace, řemeslné, kulturní, profesní, podpůrné atd. Fondová skupina **F** obsahuje osobní fondy různých osobností a rozmanité sbírky, např. pohlednic, map a plánů, soudobé dokumentace atd.

Další skupiny **J**, **K**, **P** a **S** jsou uvedeny v tabulce, zatím většinou bez inventářů – pomůcek. Archivní fondy, které mají pomůcky (analogové nebo dálkově elektronické), jsou po splnění zákonných podmínek přístupné ke studiu. Fondy, které zatím nemají pomůcky, jsou postupně odborně zpracovávány a zpřístupňovány.

Velmi nás těší, že můžeme našim badatelům nabídnout moderní způsob bádání v elektronických pomůckách a v množství digitalizovaných archiválií, a to již ve zmíněné aplikaci **ARChiv ONLINE**.

Mapy a plány

Náš archiv pečuje o dvě rozsáhlé sbírky map a plánů, které jsou badatelské veřejnosti přístupné. První sbírka náleží k osobnímu fondu PhDr. Karla Uhla (1886–1960), signatury F-6, a čítá na 1250 map od nejstaršího zobrazení Moravy z roku 1572 od Pavla Fabricia z Orteliova atlasu, až po mapy z 50. let 20. stol. Jsou v ní zastoupeny mapy nejen se zobrazením Moravy a jejích částí, ale také dalších zemí Evropy a světadílů, včetně unikátního zobrazení hvězdného nebe. Tuto obsáhlou sbírku vytvořil vysokoškolský pedagog PhDr. Karel Uhl. Po jeho úmrtí byla sbírka předána do našeho archivu.

Druhá sbírka signatury F-9 obsahuje 592 map a plánů z let 1825–1979, která byla převzata převážně z Oblastního ústavu geodézie a kartografie Brno. Část v podobě indikačních skic z roku 1825 byla převzata z Moravského zemského archivu v Brně. Pevně se jedná o zobrazení katastrů jednotlivých obcí okresu z různých dob. Tato sbírka není ucelená, nejsou v ní rovnoměrně zastoupeny všechny obce okresu.

Další mapy a plány jsou součástí jednotlivých fondů měst a obcí, národních výborů a jiných fondů.

Velká mapa Moravy J. Ch. Müllera, 2. vydání z roku 1790

Uložení sbírky map v mapových skříních

Dopisy cestovatele a lékaře MUDr. Emila Holuba

Uložení obecních kronik v trezoru, většina je digitalizovaných

Pečetidla a razítka

Pečetidla a razítka jsou součástí jednotlivých fondů, převážně měst a obcí, cechů a spolků, ale třeba také škol a okresních institucí. Tvoří ovšem ve vedlejší evidenci sbírku, která aktuálně obsahuje více než 120 exemplářů, od nejstaršího stříbrného pečetidla královského města Ivančice z 1. poloviny 16. století v nádherném provedení, až po razítka z období socialismu a i nejnovější doby, kdy éra fyzických razítek končí z důvodu elektronizace a digitalizace veškeré úřední agendy. V roce 2021 uspořádal náš archiv jedinečnou výstavu s názvem Historická pečetidla Brněnska, při níž bylo prezentováno na 100 nejatraktivnějších kusů, přičemž byl vydán malý katalog. V současnosti je pracováno na odborném katalogu a digitalizaci pro jejich zveřejnění v elektronické podobě v aplikaci ARchiv Online.

Katalog k výstavě
v roce 2021

Filmové pásy rajhradského drogisty, digitalizaci provedlo specializované pracoviště Státního okresního archivu v Kroměříži

Sbírka pohlednic, fotografie a filmy

Badatelsky atraktivní je samostatná Sbírka pohlednic signatury F-29, která zahrnuje historické i novodobé pohlednice obcí okresu Brno-venkov v péči archivu. Tato sbírka byla prezentována výstavou v archivu v rámci dnů otevřených dveří v roce 2017, kdy ji viděly stovky návštěvníků. Nepochybně zajímavý soubor schraňuje na 1549 kusů pohlednic z let 1898–2002. Další pohlednice nalezneme např. v obecních a školních kronikách, v osobním fondu PhDr. Karla Uhla a dalších fondech.

Rozmanité dobové fotografie jsou součástí jednotlivých fondů, např. archivů obcí a měst, ale také osobních fondů a fondů rozmanitých institucí a spolků. Filmových páků mnoho nemáme, jsou např. součástí okresního kulturního střediska nebo osobních fondů. Jak fotografie, tak filmy se postupně digitalizují.

NABÍDKY

Školení a metodické návštěvy

Pro veřejnoprávní původce našeho okresu, kterými jsou převážně obce, školy a školská zařízení, provádíme školení ke správnému vedení spisové služby, zvláště v elektronické podobě. Vedle hromadných školení jsme ochotni školit pracovníky spisoven a podatelů také v menších skupinkách. Cílem těchto školení je zkvalitnění úrovně spisové služby, která v současnosti prochází zásadními změnami, totiž elektronizací a digitalizací. Máme velký zájem tímto způsobem odborně pomáhat referentkám a pracovníkům spisoven, podatelů a v podstatě všem zaměstnancům úřadů,

Zavedli jsme pro badatele platby přes QR kód, jdeme s dobou

Odborné školení v naší badatelně k vedení elektronické spisové služby a elektronických skartačních řízení

Nabídky

aby problematiku spisové služby při své každodenní činnosti dobře zvládali. Vložená energie do takových školení a náročných metodické činnosti se nám vrací v podobě kvalitně připravených skartačních řízení a správně vedených spisoven a spisové služby. Všichni pracovníci archivu jsou na vysoké odborné i úzce specializované úrovni. V množství provedených elektronických skartačních řízeních jsme na předních místech v republice. Velký ohlas jsme měli na 20. celostátní archivní konferenci v Hradci Králové v roce 2025 při prezentaci výsledků naší originální metodické činnosti s původci, za aktivní přítomnosti poskytovatelů elektronických spisových služeb. Námí předvedený postup a přístup se stal vzorem pro další oblasti.

Na požádání veřejnoprávních subjektů v naší péči jsme ochotni provádět tzv. metodické návštěvy, při kterých upozorňujeme na případné nedostatky při výkonu spisové služby a pomáháme je odstranit, s odkazem na platnou legislativu, vyhlášky a metodiky, zveřejněné na webových stránkách Moravského zemského archivu v Brně, případně Ministerstva vnitra ČR.

Dny otevřených dveří

Pro popularizaci našeho oboru pořádáme dny otevřených dveří, které se konají zpravidla k příležitosti Mezinárodního dne archivů 9. června, při němž návštěvníky zavedeme do tajemností autentických archivních pramenů, do způsobilých jejich odborného zpracování a uložení. Péče o historickou paměť v podobě jedinečných archiválií vyžaduje odborné přístupy jak archivářů, tak restaurátorů. Vedle prohlídek archivních depozitářů a trezoru jsou pro návštěvníky velmi atraktivní komentované přednášky v restaurátorské a konzervační dílně našeho archivu.

Zpravidla jednou za tři roky pořádáme větší tematicky zaměřenou výstavu, kdy jsou dveře archivu pro veřejnost otevřeny celý týden včetně soboty. Zmíníme výstavy např. 100 let republiky (2018), Pečetidla Brněnska (2021), Školy na Brněnsku (2024).

O dny otevřených dveří archivu je vždy zájem, návštěvníci si dokážou naše výstavy dobře užít →

Katalog k tematické výstavě Školy na Brněnsku, konané v roce 2024 ↘

Školáky zajímavý výklad archivářů většinou zaujme ↓

Exkurze

Na požádání pořádáme pro objednané skupiny komentované prohlídky archivu, zvláště pro školy, obce, spolky ale také různé organizace a firmy. Na úvod exkurzí přednášíme o struktuře českého archivnictví, základní informace o Moravském zemském archivu v Brně a samozřejmě zajímavosti o našem archivu. Dále se přednášky zaměřují na občany oblíbená genealogická bádání s možností studia digitálních kopií prostřednictvím webových stránek nejen v rámci našeho archivu, ale také dalších archivů v republice i zahraničí.

Muzeum archivních kartonů

Archiv spravuje také unikátní sbírku historických i moderních archivních obalů. Sběrka je rozdělena do dvou oddělení: tuzemského a zahraničního, tedy světového. Také proto muzeum prezentujeme v zahraničí jako Světové muzeum archivních kartonů v Rajhradě, The World Museum of Archive Boxes in Rajhrad. Vnitrostátní oddělení zahrnuje a sbírá vyřazené historické krabice z fondů všech možných typů archivů České republiky. Světové oddělení prezentuje téměř stovku archivních krabic z 21 zemí Evropy a 3 zemí mimo Evropu (Austrálie, Mexiko a USA). Tyto exponáty získáváme převážně při každoročních odborných exkurzích po zahraničních archivech, které pořádá Česká informační společnost při Národním archivu v Praze, jejímiž členy jsou i pracovníci našeho archivu. Komentované prohlídky tohoto unikátního muzea jsou možné po domluvě s archivem.

Italské exponáty v muzeu kartonů ↑

Ředitel Státního archivu v Miláně Dr. Benedetto Luigi Compagnoni (vlevo) předává historickou archivní krabici do péče muzea →

Galerie archivářů

Pracovníci menších okresních archivů v letech 1946–1960

Okresní a městský archiv Tišnov

Sedlák, Bohuslav, archivář, 1946–1956
Zbírovský, Ludvík, archivář, 1957–1960
Hájek, Jan, archivář, 1957–1960

Okresní archiv Rosice

Příbyl, Hubert, archivář, 1956–1960

Okresní archiv Židlochovice

Klein, František, archivář, 1953
Flodr, Antonín, archivář, 1953–1958
Příleská, Hana, PhDr., archivářka, 1958–1960

Pracovníci Okresního archivu Brno-venkov v letech 1960–2026

Ředitelé archivu

Příleská, Hana, PhDr., 1960–1989
Kašubová, Marie, PhDr., 1990–2017
Durec, Ivo, Mgr., 2017–

Pracovníci archivu

Absolonová, Petra, Mgr., archivářka, 2009–2012
Böhmová, Jitka, archivářka, 2002–
Čech, Karel, archivář, 1966–1973
Drábek, František, údržbář, 2000–2003
Drábková, Drahomíra, archivářka, 1963–2004
Durec, Ivo, Mgr., archivář, 1992–2017, ředitel, 2017–
Flodr, Jan, PhDr., Jeniček, emeritní archivář, 1995–1997
Hájek, Jan, archivář, 1960–1962
Havlíčková, Hana, archivářka, hospodářka, 1996–2021
Homola, Ladislav, údržbář, 2024–
Horák, Petr, (manžel ř. Příleské), archivář, 1961–1962
Horáková, Ivana, Mgr., archivářka, 2008
Jelínková, Blanka, Mgr., archivářka, 2018–2024

Přátelské setkání s pracovníky znojemského archivu v Rajhradě. Rajhradský kolektiv – zleva stojí: Drahomíra Drábková, Emílie Matoušková, Marie Kavalcová a ředitelka PhDr. Hana Příleská, zleva v podřepu PhDr. Marie Kašubová, 21. 5. 1986

Pracovníci archivářů v roce 1976 (dnes depot III), za stolem Marie Kašubová

Kašubová, Marie, PhDr., archivářka, 1974–1989, ředitelka 1990–2017
Kaplanová, Markéta, hospodářka, 2021–
Kavalcová, Marie, archivářka, 1977–2007
Kocman, Pavel, Mgr., archivář, 1993–1996
Kořanová, Klára, Mgr., restaurátorka, 2006–2008
Krystýnková, Jana, archivářka, 1995–1996
Lorber, Martin, IT spec., 2005–2008, dod. údržbář, 2011–2024
Mátlová, Simona, Mgr., archivářka, 2019–2022, 2024–
Matoušek, Václav, údržbář, 80. léta 20. stol.
Matoušková, Emílie, manipulanka, 1980–2007
Matulová, Marta, Mgr., IT specialista, 2000–2004
Mecerodová, Jana, Mgr., archivářka, 2013–
Mikvcová, Alena, PhDr., archivářka, 1991–1992
Nováček, Dušan, restaurátor, 2001–2006
Novotná, Miroslava, Mgr., archivářka, 2012–2013
Pětroš, Albín, archivář-brigádník, 1968–1972
Příleská, Hana, PhDr., ředitelka, 1960–1989
Rubeš, Pavel, Mgr., archivář, 1997–
Sedláčková, Helena, restaurátorka, 2009–
Sojková, Božena, uklízečka, dobrá duše archivu, 70. léta 20. stol.
Svetičová, Naděžda, restaurátorka, 2008
Šibíčková, Marie, uklízečka, 1995–2002
Vyhídalová, Olga, uklízečka, foliantka, dodavatelsky, 2011–2024, 2024–
Žabková, Kateřina, restaurátorka, 2008

Pracovníci archivu v roce 2026, zleva: Helena Sedláčková, Pavel Rubeš, Jana Mecerodová, Ladislav Homola, Jitka Böhmová, Olga Vyhídalová, Ivo Durec, Simona Mátlová, Markéta Kaplanová

Události v datech

- 1. 1. 1946** zřízení Okresního a městského archivu v Tišnově
- 1954** vznik Okresního archivu v Židlochovicích
- 16. 7. 1956** vznik Okresního archivu v Rosicích
- 1960** vznik „velkého“ Okresního archivu Brno-venkov
- 1960** zřízení archivních depotů v křížové chodbě benediktinského kláštera a malé kanceláře se vstupem vpravo od chrámu
- 1970** adaptace hospodářských objektů na kanceláře, v místě současného depotu III, kde byly kanceláře a badatelna až do roku 1993
- 1975** stavba archivního depotu pro uložení 5000 bm archivního materiálu
- 1976** vybavení depotu kovovými poschodovými regály o výšce 2,10 m v každém patře pro snadnou manipulaci s archivním materiálem
- 1976** postupné soustředění všech materiálů v Rajhradě, zrušení pobočky archivu v Předklášteří u Tišnova
- 1991–1994** přístavba podkroví nad archivní depozitář s kompletním zázemím pro archiváře i badatele, z bývalých kanceláří zřízen depozitář III, realizace Projekčního ateliéru HARALD'S Brno

- 1999–2000** rozsáhlá rekonstrukce a přístavba třípatrové budovy bývalého klášterního pivovaru a dvou depozitářů, kompletní a velkorysá modernizace archivu a propojení celého komplexu staré a nové budovy, realizace Projekčního ateliéru HARALD'S Brno, zahájení systematické digitalizace archiválií
- 1. 8. 2002** archiv se stává po zrušení Okresního úřadu Brno-venkov vnitřní organizační jednotkou Moravského zemského archivu v Brně
- 2002** zrušeno digitalizační pracoviště, převedení kompletního digitalizačního zařízení do MZA i s IT specialistou
- 2017–2018** převod 1072 inventářů do PDF a jejich zveřejnění na webu archivu podle fondových skupin, včetně žádank pro badatele
- 2019** zahájení systematických školení k elektronické spisové službě a provádění elektronických skartačních řízení obcí okresu
- 2019** obnova digitalizačního pracoviště, zřízení vlastní digitalizační fotostolice se snímací plochou o velikosti A1 podle vzoru Zemského archivu v Opavě
- 2024** zahájení převodu starších pomůcek (inventářů) do programu ELZA a jejich zveřejňování v aplikaci ARchiv ONline
- 2025** běžné provádění elektronických skartací obcemi okresu, v aplikaci ARchiv ONline máme k 1. 1. 2026 celkem 1060 elektronických pomůcek a k nim připojených 651 digitalizátů archiválií
- 1. 1. 2026** 80. výročí zřízení prvního okresního archivu na Brněnsku

Správní obvod archivu

V péči archivu je 137 obcí z původního okresu Brno-venkov z roku 1960 a přibližně 190 škol a školských zařízení.

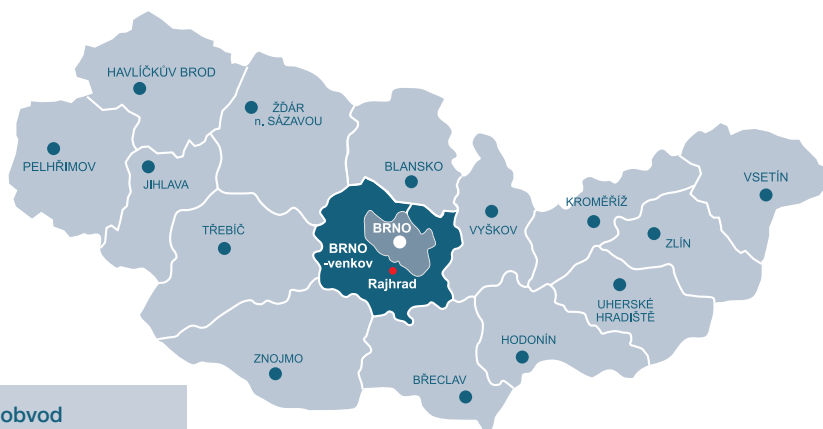
Ačkoliv byl okres Brno-venkov po roce 2005 zvětšen o 50 obcí z okresů Žďár nad Sázavou, Třebíč, Břeclav a Znojmo, tyto obce zůstaly v péči původních okresních archivů.

Obcí s rozšířenou působností máme v péči šest: města Ivančice, Kuřim, Tišnov, Šlapanice, Rosice a Židlochovice.

Obslužnost našeho archivu je pro přibližně 200.000 obyvatel.

Archiv má v tzv. předarchivní péči na 420 veřejnoprávních subjektů a celkem přibližně 12.000 veřejnoprávních i soukromoprávních subjektů hustě osídleného Brněnska, tedy bezprostředního okolí města Brna i firem se sídlem v Brně.

Počet pracovníků v roce 2026: 1 vedoucí, 4 archiváři, 1 hospodářka, 0,5 údržbáře, 0,5 uklízečky, ve stavu jiného oddělení se vykazuje 1 restaurátorka s místem pracoviště Rajhrad.

Správní obvod Moravského zemského archivu v Brně

Kontakty

Moravský zemský archiv v Brně
Státní okresní archiv Brno-venkov se sídlem v Rajhradě
Klášteř 81, 664 61 Rajhrad

e-mail: soka_brnovenkov@mza.cz

www.mza.cz/brno-venkov

facebook:

<https://www.facebook.com/AD-archiv-Brno-venkov>

ID DS MZA v Brně: p8caixb

GPS: 49°5'25.339 N, 16°36'54.612 E

Spojovatelka	+420 547 425 711
Vedoucí (dříve ředitel)	+420 547 425 715
Badatelna (PO, ST)	+420 547 425 722
Předarchivní péče	+420 547 425 719
Evidence NAD	+420 547 425 716
Správce fondů	+420 547 425 712
Archivní knihovna	+420 547 425 717
Digitalizace	+420 547 425 714
Restaurování	+420 547 425 720

Pozn.: NAD – Národní archivní dědictví

Péče o paměť Brněnska

Státní okresní archiv Brno-venkov se sídlem v Rajhradě

Texty: Mgr. Ivo Durec

Fotografie:

Mgr. Simona Mátlová, Mgr. Ivo Durec, archiv archivu

Digitalizace: Jitka Böhmová

Grafika a sazba: Mgr. Petr Fuchs

Tisk: v. e. TERCIE s. r. o.

Vydal: Moravský zemský archiv v Brně,

Státní okresní archiv Brno-venkov se sídlem v Rajhradě

Rajhrad 2026

ISBN 978-80-88145-78-3

ISBN 978-80-88145-78-3

Moravský zemský archiv v Brně
Státní okresní archiv Brno-venkov
se sídlem v Rajhradě

Klášter 81, 664 61 Rajhrad

www.mza.cz/brno-venkov/